

Дроботя Я.А.

Полтавська державна аграрна академія

УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ТВАРИННИЦТВА

***Анотація.** Досліджено стан запасів тваринництва та ефективність управління ними в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області, виділено основні запаси галузі тваринництва з погляду логістики.*

Ключові слова. Запаси, управління запасами, сільськогосподарські підприємства, запаси тваринництва, показники оцінки стану запасів, показники оцінки ефективності управління запасами.

I. Вступ. Забезпеченість запасами – важлива складова виробничого процесу тваринництва, а тому аналіз їх стану та ефективність управління ними дасть змогу проаналізувати ступінь задоволення виробничих потреб та потреб споживачів та допоможе у прийнятті управлінських рішень в майбутньому.

Стан запасів в сільськогосподарських підприємствах вивчали В.Н. Амітан, В. Г. Андрійчук, С.А. Белих, Т. М. Ворожейнікова, Р.Р. Ларіна, В. П. Клочан, І.В. Ковальчук, Т.В. Косарева, Н.І. Костаневич, Ю.С. Пеняк, В.Л. Пілющенко, Д.В. Стаханов та інші вчені.

II. Постановка завдання. Метою статті є висвітлення результатів дослідження щодо оцінки стану запасів тваринництва та ефективності управління ними в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області.

III. Результати. З погляду бухгалтерського обліку основними запасами галузі тваринництва є приріст живої маси тварин, їх приплід, молоко, яйця, мед, віск тощо. Однак, з погляду логістики запасами вважають лише ті, матеріальні цінності, які знаходяться в певному часовому проміжку в конкретному місці. Тому, на наш погляд, доцільно розпочати з класифікації запасів тваринництва з погляду логістики (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація запасів тваринництва з погляду логістики

Запаси в кожній ланці логістичного ланцюга	Види запасів
1. Запаси у постачанні	- корма; - ветеринарні препарати; - тара; - запасні частини до машин; - шини; - нафтопродукти.
2. Запаси у виробництві	- корма; - ветеринарні препарати.
3. Запаси у збутовій діяльності	- яйця; - вовна; - мед.

Джерело: власна розробка

Однак, аналіз запасів галузі тваринництва в Полтавській області проведемо згідно поглядів бухгалтерського обліку, оскільки маємо лише статистичну інформацію з даного питання (табл.2).

Таблиця 2

Оборотні кошти в запасах товарно – матеріальних цінностей галузі тваринництва сільськогосподарських підприємств Полтавської області

Вид економічної діяльності	Оборотні кошти в запасах товарно-матеріальних цінностей						Відхилення 2006 р. у % до 2008р.	
	2006 р.		2007 р.		2008 р.		відносне, %	структури, в.п.
	Млн. грн.	% до обігових коштів	Млн. грн.	% до обігових коштів	Млн. грн.	% до обігових коштів		
сільське господарство	1045,6	61,4	1581,8	58,1	2363,0	54,9	226,0	-6,5
з них галузь тваринництва	237,3	67,4	411,5	62,5	507,7	58,5	213,9	-8,9
Питома вага, %	22,7	X	26,0	X	21,5	X	94,7	X

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області [1, с.42; 2, с. 42 ; 3, с.38;], власні розрахунки

Аналіз даних табл. 2 коштів в запасах товарно-матеріальних цінностей галузі тваринництва в Полтавській обл. дає змогу зробити висновок, що запаси

даної галузі характеризуються щорічним зростанням. В 2008 р. проти 2006 р. вони зросли у 2,1 рази, питома вага запасів в структурі оборотних коштів знизилась на 8,9 %, оскільки темпи зростання запасів (зросли у 2,1), випереджають темпи зростання оборотних коштів (зросли у 2,5 рази). Слід також зазначити, що питома вага запасів тваринництва в загальному обсязі запасів сільського господарства знизилась на 5,3 %, що пояснюється зменшенням поголів'я великої рогатої худоби із 191,4 тис. гол. в 2006 р. до 167,8 тис. гол. в 2008 р., свиней з 147,5 тис. голів в 2006 р. до 127,6 тис. голів в 2008 р. [3, с.118],

За допомогою даних таблиці 3 проаналізуємо структуру оборотних активів у запасах товарно-матеріальних цінностей галузі тваринництва Полтавської обл.

Таблиця 3

Структура оборотних активів у запасах товарно-матеріальних цінностей тваринництва в сільськогосподарських підприємствах Полтавської обл.

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. до 2005 р., %
Запаси, всього, млн. грн.	237,3	411,5	507,7	213,9
у т.ч. виробничі запаси	190,6	315,9	366,7	192,4
% до загального обсягу	80,3	76,8	72,2	-8,1
готова продукція	46,7	95,6	141,0	301,9
% до загального обсягу	19,7	23,2	27,8	+8,1

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області, власні розрахунки

Аналіз даних табл. 3 дає можливість зробити висновок, що обсяг виробничих запасів галузі тваринництва за досліджуваний період зріс у 1,9 рази, однак питома вага в загальному обсязі запасів знизилась на 8,1 п.п., що є позитивним, оскільки свідчить про вивільнення коштів з виробничих запасів. Обсяги запасів готової продукції даної галузі в Полтавській обл. за досліджуваний період зросли у 3 рази, а їх питома вага в загальному обсязі запасів галузі тваринництва зросла на 8,1 п.п., що пов'язано зі зростанням продуктивності тварин, зокрема зростанням виробництва м'яса з 21,6 тис. т в

2006 р. до 22,4 тис. т в 2008 р., молока з 245,1 тис. т в 2006 р. до 254,6 тис. т в 2008 р, зростанням вовни з 6 до 9 т [3, с.121], зростанням середнього річного удою молока від 1 корови з 3461 кг в 2006 р. до 3997 кг в 2008 р., середнього річного настригу вовни від однієї вівці з 1 кг в 2006 р. до 1,4 кг в 2008 р., зростанням середньорічної несучості курей з 280 шт. в 2006 р. до 282 шт. в 2008 р., зростанням середньорічної ваги голови худоби ВРХ з 398 кг в 2006 р. до 405 кг. в 2008 р., свиней з 104 кг в 2006 р. до 109 кг в 2008 р. [3, с.125, с.127].

Показники оборотності запасів галузі тваринництва Полтавської обл. наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Показники оборотності запасів продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємств Полтавської області (станом на кінець року)

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. до 2006 р., %
Коефіцієнт оборотності, оборотів	1,8	2,0	2,1	116,7
Тривалість одного обороту, днів	200	180	171	85,5
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, оборотів	2,2	2,6	2,8	127,3
Тривалість одного обороту виробничих запасів, днів	164	138	129	78,7
Коефіцієнт оборотності запасів готової продукції, оборотів	8,9	8,6	7,4	83,1
Тривалість одного обороту запасів готової продукції, днів	40	42	49	122,5

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області, власні розрахунки

Згідно аналізу табл. 4 та рис. 1 коефіцієнт оборотності запасів тваринництва зріс на 16,7 % і відповідно знизилась тривалість обороту запасів на 14,5%, що пояснюється випереджаючим зростанням обсягів виручки від реалізації (у 2,5 рази) порівняно з зростанням обсягів запасів (у 2,1 рази).

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів зріс на 27,3 %, а тривалість обороту виробничих запасів знизилась на 21,3%, що пов'язано зростанням виробничих запасів у 1,9 рази, а виручки у 2,5 рази. Коефіцієнт оборотності запасів готової продукції знизився на 16,9%, а тривалість одного обороту

відповідно зросла на 22,5%, що пов'язано з зростанням запасів готової продукції (у 3 рази) швидшими темпами ніж виручки від реалізації.

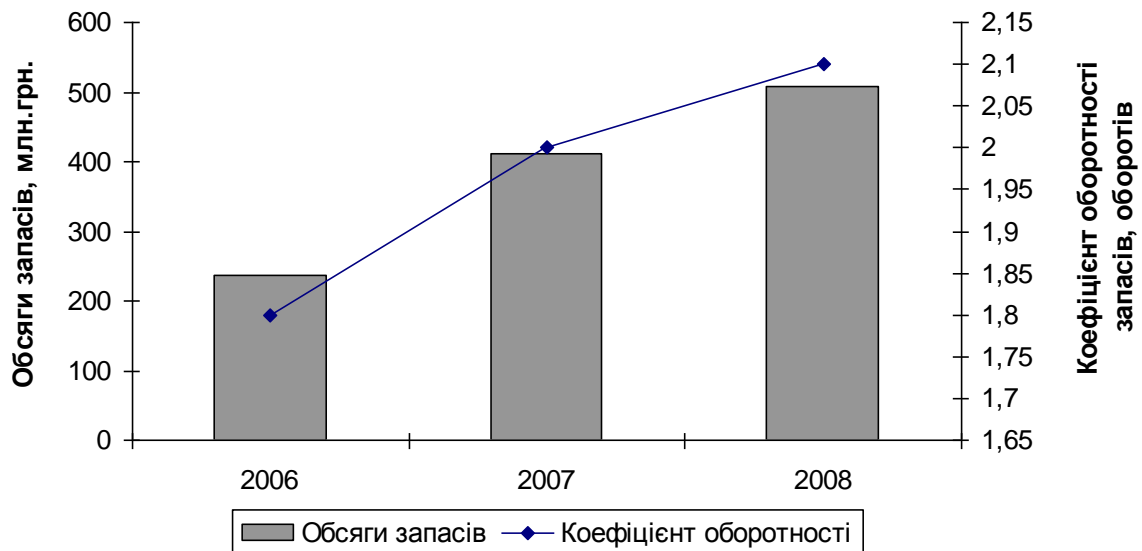

Рис. 1. Динаміка показників використання запасів галузі тваринництва в Полтавській обл.

Джерело: власна розробка

Аналіз рис. 1 та табл.4 і 5 дає змогу зробити висновок, що незважаючи на збільшення обсягів запасів коефіцієнт оборотності запасів галузі тваринництва зростає, що вказує на залучення додаткового обсягу запасів не для уповільнення їх обертання, а з метою розширення виробництва.

Проведемо аналіз ефективності використання запасів галузі тваринництва Полтавської області (табл. 5).

Згідно даних табл. 5 в 2008 р. проти 2006 р. відбулося зростання ефективності використання запасів, оскільки запасовіддача зросла на 16,7 %, запасоємність знизилась на 16,7 %, що пояснюється випереджаючим зростанням обсягів виручки від реалізації (у 2,5 рази) порівняно з зростанням обсягів запасів (у 2,1 рази).

За досліджуваний період обсяг прибутку, що припадає на 1 грн. запасів зріс у 40 разів незважаючи на зростання обсягів запасів на 1 умовну голову (у 2,2 рази), що також є свідченням зростання ефективності використання запасів.

**Ефективність використання запасів галузі тваринництва в
сільськогосподарських підприємствах Полтавської області**

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. до 2006 р., %
Виручка від реалізації, млн. грн.	417,6	826,6	1044,3	250,1
Прибуток, млн. грн.	3,2	153,8	192,8	6025,0
Запаси, млн. грн.	237,3	411,5	507,7	213,9
Припадає на 1 грн. запасів:				
виручки від реалізації, тис. грн.	1,8	2,0	2,1	116,7
прибутку, тис. грн.	0,01	0,4	0,4	4000,0
Припадає на 1 грн. виручки від реалізації запасів	0,6	0,5	0,5	83,3
Припадає на 1 грн. прибутку запасів	100,0	2,5	2,5	2,5
Обсяг прибутку млн. грн. в розрахунку на 1 оборот запасів	1,9	96,1	113,4	5968,4
Обсяг запасів, грн. на 1000 грн. валової продукції	142,6	261,8	357,4	250,6
Обсяг запасів, тис. грн. на 1 умовну голову	1,22	2,14	2,68	219,7

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області, власні розрахунки

Висновки. Проведене нами дослідження показало, що ефективність управління запасами за досліджуваний період зросла, оскільки відбулося зростання запасовіддачі та зниження запасоемності.

Література.

1. Статистичний щорічник Полтавської області за 2006 рік / [під ред. Т.Л. Бугайченко]. – Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2007. – 433 с.
2. Статистичний щорічник Полтавської області за 2007 рік / [під ред. Т.Л. Бугайченко]. – Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2008. – 433 с.
3. Статистичний щорічник Полтавської області за 2008 рік / [під ред. Т.Л. Бугайченко]. – Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2009. – 421 с.

